

IMPLEMENTAREA SISTEMULUI DE CONTROL MANAGERIAL INTERN – FACTOR DE IMPACT ÎN DEZVOLTAREA INSTITUȚIONALĂ PREUNIVERSITARĂ

Lect.univ.Drd. Maria Daniela Pipaș

Universitatea „Bogdan Vodă” din Cluj-Napoca

Conf.univ.Dr. Janetta Sîrbu

Universitatea „Bogdan Vodă” din Cluj-Napoca

Specialist în Relații publice Alexandra Luana Pipaș

IC Consulting Cluj-Napoca

În procesul transformărilor care au loc în societatea contemporană, managementul asigurării calității organizaționale reprezintă o expresie majoră de manifestare a factorului uman. Fiind unul dintre componentele de bază care determină performanța și succesul activității organizației, managementul calității reprezintă elementul esențial și indispensabil pentru progresul instituțiilor de învățământ.

Ca multe alte țări din întreaga lume, România se confruntă cu o serie de provocări care impun o forță de muncă flexibilă, capabilă să răspundă cererii pieței muncii și dornică să participe la programe de formare continuă pentru a ține pasul cu schimbările economice și tehnologice moderne. În acest sens, potrivit strategiei Ministerului Educației Naționale, managementul calității în învățământul preuniversitar, este un deziderat care asigură calitatea educației și se referă la următoarele domenii și criterii:

- **Capacitatea instituțională** care rezultă din organizarea internă și din infrastructura disponibilă, definită prin structurile instituționale, administrative și manageriale, baza materială și mai ales prin resursele umane;
- **Eficacitatea educațională** care constă în mobilizarea de resurse cu scopul de a se obține rezultatele așteptate ale învățării, concretizată prin conținutul și flexibilitatea programelor de studiu, rezultatele învățării, activitatea de metodică sau cercetare și activitatea financiară a organizației.
- **Managementul calității** ce se concretizează prin stabilirea unor strategii și proceduri pentru asigurarea calității, inițierea, monitorizarea și revizuirea periodică a programelor de studiu, implementarea unor proceduri obiective și transparente de evaluare a rezultatelor învățării și a calității corpului

profesoral, accesibilitatea resurselor adecvate învățării, asigurarea transparenței informațiilor de interes public, a formării unei imagini pozitive în mediul extern și nu în ultimul rând, a funcționării structurilor de asigurare, implementare și evaluare a calității educației, conform legislației în vigoare.

La nivel instituțional, asigurarea calității procesului de învățământ este o cerință inevitabilă și în acest context își desfășoară activitatea Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP) care coordonează întreaga activitate din punct de vedere calitativ, precum și Ordinul ministrului finanțelor publice nr.946/2005 prin care entitățile publice au fost stimulate să implementeze controlul intern/managerial prin stabilirea unui cadru autohton de control. Prin acest ordin au fost stabilite 25 de standarde de control intern/managerial având drept scop crearea unui cadru de control intern/managerial autohton, precum și a unui sistem de referință, față de care să fie evaluate sistemele de control intern/managerial dezvoltate de entitățile publice.

Standardele de control intern definesc un minimum de reguli de management, pe care toate entitățile publice trebuie să le urmeze. Obiectivul standardelor este de a crea un model de control managerial uniform și coerent, ele constituind un sistem de referință, în raport cu care se evaluează sistemele de control intern, se identifică zonele și direcțiile de schimbare. Standardele sunt grupate în cadrul a cinci elemente-cheie ale controlului managerial:

1. **Mediul de control** care se referă la probleme legate de organizare, managementul resurselor umane, etică, deontologie și integritate organizațională.
2. **Performanța și managementul riscurilor** ce subsumează problematica managementului legată de fixarea obiectivelor, planificare, organizare și performanță..
3. **Informarea și comunicarea.** În această secțiune sunt grupate problemele ce țin de crearea unui sistem informațional adecvat și a unui sistem de rapoarte privind execuția planului de management, a bugetului, a utilizării resurselor, semnalarea abaterilor, conservarea și arhivarea documentelor.
4. **Activități de control** care se focalizează asupra: documentării procedurilor, continuității operațiunilor, înregistrării excepțiilor (abaterilor de proceduri), separării atribuțiilor; supravegherii (monitorizării) etc.

5. **Auditarea și evaluarea** care privește dezvoltarea capacității de evaluare a controlului managerial, în scopul asigurării continuității procesului de perfecționare a acestuia.

În perioada anilor 2005-2010 a avut loc etapa de dezvoltare a controlului intern/managerial în România prin cristalizarea, în unele entități publice a acestui sistem, conștientizarea necesității implementării lui și aprobarea Codului controlului intern/managerial prin ordin al ministrului finanțelor publice. Perioada de după anul 2010 poate fi considerată ca fiind etapa de necesitate absolută a controlului intern/managerial, marcată de importanța deosebită acordată sistemelor de control al managementului calității. Necesitatea implementării Sistemului de Control Intern/Managerial, decurge din caracterul social al muncii cadrelor didactice și elevilor și presupune respectarea unor norme și standarde de desfășurare a întregii activități educaționale și asigurării unei comunicări eficiente.

Dacă în trecut performanța managerilor era considerată mai mult ca un atribut al experienței, recent s-a demonstrat că informația și raționamentul științific joacă un rol important în procesul de fundamentare a deciziei economice - fără a anula, firește, virtuțile experienței, care însă pot fi compensate prin promptitudine, originalitate și creativitate. În acest sens, Russu și colab. afirmă: *„În condițiile vieții economice și sociale moderne, profesionalizarea managerilor devine o condiție sine qua non, numai pe această bază abordările manageriale putând să câștige semnificativ în raționalitate, realism și timp de răspuns și să ofere cele mai potrivite răspunsuri la provocările multiple cu care se confruntă organizațiile.”*¹

Școala a fost, este și, probabil, va rămâne încă multă vreme, principala instituție specializată în pregătirea resurselor umane ale unei țări. Calitatea „produselor” ei depinde, în principal, de câțiva factori. Aceștia sunt:

- **Calitatea materialului uman** (tineri și adulți), care intră în procesul de învățământ (dezvoltare fizică și psihică, inteligență, capacitate de învățare, motivație, condiții familiale și sociale etc.);
- **Calitatea logisticii** (spații de învățământ, mobilier, material didactic, mijloace tehnice);
- **Calitatea managementului** (la nivelul sistemului de învățământ, al diverselor lui subsisteme, al instituțiilor și al procesului);

¹ Russu Corneliu (coordonator), Dumitrescu Mihail, Pleșoianu George, *Calitatea managementului firmei. Evaluare și interpretare*, Editura Economică, București, 2008, p. 11.

- **Calitatea personalului** (didactic, auxiliar și administrativ) și **a prestației didactice.**

Deși ponderea cu care intervin acești factori în realizarea „produselor” școlii nu este întotdeauna ușor de stabilit, se poate afirma cu certitudine că managementul, la toate nivelurile ierarhice, deține un loc de prim rang în constelația celorlalți factori de influență.²

Actul educațional este considerat un serviciu de calitate pe care instituțiile de învățământ îl oferă societății. Rezultatul acestui serviciu este formarea viitorilor specialiști în dubla lor calitate de beneficiari ai rezultatelor propriei lor formări și acela de bun al societății în care lucrează și care beneficiază de calitatea muncii acestuia. Competiția, într-un sistem al economiei de piață, în care instituțiile de învățământ sunt implicate, impune cu necesitate dezvoltarea unui sistem care să permită asigurarea calității întregului proces educațional.

Pentru a consolida și îmbunătăți continuu reputația instituției și performanța sa ca furnizor de produse de calitate, trebuie ca fiecare persoană să adere la politica și procedurile de calitate ale instituției, iar sistemul de învățământ să fie îndreptat spre excelență și calitate astfel încât să fie eficace și capabil să obțină beneficii sustenabile.

Implementarea sistemului de control intern/managerial în învățământul preuniversitar este o necesitate obiectivă și de urgență în scopul asigurării compatibilității cu tendințele învățământului din țările dezvoltate, creând bazele cooperării cu acestea în domeniul educației și cercetării științifice, precum și pentru realizarea primului pas prioritar al integrării europene și internaționale. Astăzi calitatea învățământului este o preocupare publică, din motive care provin atât din contextul românesc, cât și din procesul de aderare a țării noastre la Uniunea Europeană, unde această temă este foarte actuală. Un management eficient al serviciilor educaționale va trebui să răspundă în mod necesar și unor exigențe specifice.

Managerul care își desfășoară activitatea în cadrul serviciilor educaționale trebuie să răspundă continuu solicitărilor unor factori de mediu, organizaționali sau care aparțin unor repere temporale fixe, anterior stabilite.³

Sistemul de control intern/managerial cuprinde ansamblul formelor de control exercitate la nivelul entității publice, inclusiv auditul intern, stabilite de conducere în concordanță cu obiectivele acesteia și cu reglementările legale, în vederea asigurării administrării fondurilor în mod economic, eficient și eficace, inclusiv structurile

² Jinga Ioan, *Bazele managementului educațional*, Editura ASE, București, 2009, p. 11.

³ Gherguț Alois, *Management general și strategic în educație. Ghid practic*, Editura Collegium, Polirom, 2007, p.77.

organizatorice, instrumentele și procedurile. Controlul intern/managerial are ca obiective generale: realizarea, la un nivel corespunzător de calitate, a atribuțiilor instituțiilor publice, stabilite în concordanță cu misiunea acestora, în condiții de regularitate, eficacitate, economicitate și eficiență; protejarea fondurilor publice împotriva pierderilor datorate erorii, risipei, abuzului sau fraudei; respectarea legilor, a reglementărilor și deciziilor conducerii; dezvoltarea și întreținerea unor sisteme de colectare, stocare, prelucrare, actualizare și difuzare a datelor și informațiilor financiare și de conducere, precum și a unor sisteme și proceduri de informare publică, prin rapoarte periodice.

În economia de piață, orice unitate de învățământ funcționează exclusiv în cadrul anumitor parteneriate, împreună cu anumiți „parteneri de interes” (sau „părți interesate”), pe care trebuie să-i identifice, astfel încât interesele fiecărui partener să poată fi cunoscute și satisfăcute, pe termen lung, în cât mai mare măsură. Serviciile prestate de școală sunt considerate a fi „de calitate” doar în măsura în care produsele și procesele ei satisfac necesitățile, cerințele și așteptările clienților și ale celorlalți parteneri interni și externi. Implementarea sistemului de control intern/managerial reprezintă un instrument de schimbare dacă instituția dorește să atingă profilul ideal de a deveni o organizație care învață. Prin învățare, ea poate găsi soluții din ce în ce mai bune pentru propria dezvoltare durabilă, devenind astfel o organizație inteligentă.

Concluzii

Interesul pentru implementarea unui sistem de management al calității la nivel național și european a sporit în ultimii ani. Managementul calității reprezintă un ansamblu de măsuri cu scopul ca instituțiile de învățământ preuniversitar, să poată planifica obținerea calității, să determine parametrii acesteia și să dovedească rezultatul obținut. Este nevoie de control intern/managerial în învățământ pentru că acest nou sistem de management al calității înseamnă, pe lângă celelalte atribute pe care le are, prevenire și nu corectare. Asigurarea calității, ca parte a managementului calității, înseamnă asigurarea și aplicarea bunelor practici, obținerea încrederii în rândul publicului și crearea plus valorii. Pe de altă parte, controlul intern/managerial reprezintă ansamblul politicilor și procedurilor concepute și implementate de către managementul și personalul entității publice, în vederea furnizării unei asigurări rezonabile pentru: atingerea obiectivelor entității publice într-un mod economic, eficient și eficace; respectarea regulilor externe și a politicilor și regulilor managementului; protejarea bunurilor și a informațiilor; prevenirea și depistarea fraudelor

și greșelilor; calitatea documentelor de contabilitate și producerea în timp util de informații de încredere, referitoare la segmentul financiar și de management.

BIBLIOGRAFIE

1. **Gherguț Alois**, *Management general și strategic în educație. Ghid practic*, Editura Collegium, Polirom, 2007.
2. **Jinga Ioan**, *Bazele managementului educațional*, Editura ASE, București, 2009.
3. **Mare Emil, Tomoială Marius**, *Controlul intern/managerial*, Editura Stef, Iași, 2012.
4. **Russu Corneliu (coordonator), Dumitrescu Mihail, Pleșoianu George**, *Calitatea managementului firmei. Evaluare și interpretare*, Editura Economică, București, 2008.